

OVEREENKOMST TUSSEN PARTIJEN OVER BORGING EN UITVOERING VAN DE GEBIEDSGERICHTE MAATREGELEN IN EN NABIJ NATURA 2000-GEBIEDEN IN VERBAND MET HET PROGRAMMA AANPAK STIKSTOF IN DE PROVINCIE DRENTH

Partijen:

- Het Drentse Landschap (hierna: DL), rechtsgeldig vertegenwoordigd door E.W.G. van der Bilt;
- Natuurmonumenten (hierna: NM), rechtsgeldig vertegenwoordigd door W. Alblas;
- Provincie Drenthe (hierna: provincie), rechtsgeldig vertegenwoordigd door H.H. van de Boer;
- Staatsbosbeheer (hierna: SBB), rechtsgeldig vertegenwoordigd door L.A. Hummelen;
- Waterschap Hunze en Aa's, rechtsgeldig vertegenwoordigd door W. van der Ploeg;
- Waterschap Reest en Wieden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door M.M. Kool;
- Waterschap Vechtstromen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door B.H.M. Aarnink; alsmede
- Drents Particulier Grondbezit (hierna: DPG), rechtsgeldig vertegenwoordigd door B.J. Rossingh; waarbij voor deze laatste partij geldt dat haar ondertekening haar individuele leden niet bindt;

Hierna gezamenlijk aan te duiden als 'Partijen'

Overwegende dat:

1. de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu ingevolge artikel 19kg van de Natuurbeschermingswet 1998, in overeenstemming met de Minister van Defensie en Gedeputeerde Staten van de provincies, het Programma Aanpak Stikstof vaststellen; het programma economie en ecologie verbindt, door de realisering van de instandhoudingdoelen voor de Natura2000-gebieden samen te laten gaan met economische ontwikkeling;
2. het Programma Aanpak Stikstof (PAS) bevat:
  - generieke brongerichte maatregelen;
  - gebiedsgerichte maatregelen in en nabij Natura 2000-gebieden;
3. de gebiedsgerichte maatregelen, aanvullend op bestaand beleid en beheer, de kwaliteit van de natuur in de Natura 2000-gebieden beschermen en versterken. Doel van deze gebiedsgerichte maatregelen is de natuur in de Natura 2000-gebieden minder gevoelig te maken voor de effecten van de stikstofdepositie;
4. de gebiedsgerichte maatregelen omvatten:
  - interne maatregelen in de Natura 2000-gebieden, dat betreft veelal inrichtings- en beheermaatregelen in bestaande natuurterreinen;
  - externe maatregelen in gebieden nabij de Natura 2000-gebieden, dat betreft inrichtings- en beheermaatregelen op gronden die veelal een agrarische bestemming hebben.
5. bij de voorbereiding van de uitvoering van de externe maatregelen wordt uitgewerkt welk deel van deze gronden een agrarische functie houdt (met de beperkingen in verband met uit te voeren herstelmaatregelen) en welk deel van functie verandert. Voor de uitvoering van deze externe maatregelen worden eigenaren door de provincie schadeloos gesteld en indien noodzakelijk gronden verworven;
6. de aard en omvang van de gebiedsgerichte maatregelen en de beoogde effecten van deze maatregelen per Natura 2000-gebied vastgelegd zijn in de gebiedsanalyses;
7. bij de uitvoering van de interne en externe maatregelen een groot aantal partijen betrokken zijn:
  - de interne maatregelen worden uitgevoerd op gronden voornamelijk in bezit van terreinbeherende organisaties, maar ook van agrariers en particulieren;
  - de externe maatregelen vinden plaats op gronden in bezit van een groot aantal eigenaren, voornamelijk agrariers en andere particulieren. Met name in gebieden met een groot aantal eigenaren vraagt de voorbereiding en uitvoering van de maatregelen veel overleg, afstemming en samenwerking;

8. in het kader van de 'Raamovereenkomst Plattelandsontwikkeling Drenthe' partijen afspraken hebben gemaakt over de gezamenlijke uitwerking, uitvoering en voortgangsbewaking van projecten en programma's voor de uitvoering van onder andere de PAS-maatregelen. Partijen zorgen voor het initiëren, uitwerken en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten en programma's voor de uitvoering van de interne en externe PAS-maatregelen in nauwe samenwerking met elkaar en andere partijen, in die gebieden waar maatregelen genomen moeten worden en met de PAS-gebiedsanalyses als uitgangspunt. Partijen hebben hierbij voorkeur voor een vrijwillige aanpak, maar hebben afgesproken om, indien nodig, dwingende instrumenten in te zetten;
9. LTO zich via ondertekening van de Raamovereenkomst Plattelandsontwikkeling gecommitteerd heeft aan realisering van de PAS-herstelmaatregelen.
10. voor de realisatie van de doelen van de PAS, en daarmee de uitgifte van de ontwikkelingsruimte, het noodzakelijk is dat de tijdige uitvoering van de gebiedsgerichte maatregelen in en nabij alle Natura 2000-gebieden geborgd is;
11. in het onderstaande voor wat betreft de uitvoering van de gebiedsgerichte maatregelen afspraken neergelegd zijn over de uitwerking, planning en voortgangsbewaking en mogelijk ingrijpen door de provincie in de eerste PAS-periode, zo nodig met het dwingend provinciaal wettelijk instrumentarium. Dit laat overigens onverlet dat partijen nadere overeenkomsten kunnen sluiten over de realisatie van de totale Natura 2000-ontwikkelopgave;
12. uitgangspunt bij verwerving en functiewijziging ten behoeve van het creëren van een robuuste natuur is dat dit plaatsvindt op basis van vrijwilligheid. Partners hebben de voorkeur daarbij het instrument onteigening alleen in te zetten wanneer dit nodig is voor het tijdig uitvoeren van de PAS-maatregelen. Om dit te verwezenlijken is proactief grondbeleid nodig die weer dynamiek brengt in de grondmarkt. Per gebied zal gestreefd worden naar de meest effectieve strategie om te komen tot verwerving / functiewijziging en ontwikkeling van bedrijven.
13. een afwaartse beweging van bedrijven ten opzichte van Natura 2000-gebieden wenselijk is met het oog op de stikstofdepositie in de gebieden en de ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijven. Dit zal in principe vastgelegd worden in een Grondstrategieplan (GSP). Binnen deze strategie is gelijkberechtiging van verschillende eigenaren het uitgangspunt.
14. het instrumentarium voor kavelruil en bedrijfsverplaatsingen ingezet zal worden voor het vrijmaken van gronden ten behoeve van het uitvoeren van de PAS-maatregelen. Genoemd instrumentarium wordt tevens ingezet voor landbouwstructuurversterking. De grondeigenaren zullen kansen benutten om via ruiling te komen tot realisatie van de PAS-maatregelen. Hierbij kunnen reeds verworven percelen een rol spelen.
15. in het PAS-programma is verankerd dat via monitoring onder meer de effecten van de gebiedsgerichte maatregelen, de toedeling van ontwikkelingsruimte en de stikstofdepositie in beeld worden gebracht, zodat, indien de monitoringsgegevens afwijken van de verwachte ontwikkelingen, de bij het programma betrokken bestuursorganen tijdig kunnen ingrijpen ("hand aan de kraan"-principe).

Dit ingrijpen kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het maatregelpakket aangepast en/of versneld uitgevoerd moet worden en/of dat de uitgifte van ontwikkelingsruimte verminderd c.q. stopgezet wordt;
16. met de nu voorligende afspraken tijdige uitvoering van de gebiedsgerichte maatregelen in de Drentse Natura 2000-gebieden, opgenomen in het PAS programma 2015-2021, en de afspraken over uitvoering van deze gebiedsgerichte maatregelen zijn geborgd.

Afspraken tussen partijen:

- I. Definities**
- II. Doel van de afspraken**
- III. Inzet wettelijk provinciaal instrumentarium**
- IV. Verplichtingen van partijen ten aanzien van maatregelen**
- V. Overige verplichtingen**

I Definities

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

- Gebiedsanalyse: document gekoppeld aan het vastgestelde Programma Aanpak Stikstof dat voor ieder Natura 2000-gebied (dat in de PAS is opgenomen) is opgesteld en waarin een ecologisch oordeel wordt gegeven over de uit te geven ontwikkelingsruimte, gebaseerd op de verwachte daling van de depositie en de in de gebiedsanalyses opgenomen gebiedsgerichte maatregelen.
- Gebiedsprojecten en –programma's: geheel van activiteiten gericht op de uitvoering van de gebiedsgerichte maatregelen.
- Maatregelen: gebiedsgerichte maatregelen, die intern (dit betreft inrichtings- en beheermaatregelen binnen de begrenzing van een aangewezen Natura 2000-gebied) dan wel extern (dit betreft inrichtings- en beheermaatregelen buiten de begrenzing van de aangewezen Natura 2000-gebieden) van aard kunnen zijn, dan wel onderzoeken betreffen voor de PAS-gebieden waarvoor Drenthe (mede) bevoegd gezag is, zoals opgenomen in de PAS-Gebiedsanalyses uit het vastgestelde PAS programma 2015-2021.
- KRW: Kader Richtlijn Water, Europese richtlijn die er voor moet zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 op orde is. Hierbij ligt de verantwoordelijkheid voor het oppervlaktewater bij de waterschappen en die voor het grondwater bij de provincie.

II Doel van de afspraken

Artikel 2 Doel

De afspraken hebben tot doel de uitvoering van de maatregelen voor de twaalf Natura 2000 gebieden in Drenthe die in de Programmatische Aanpak Stikstof zijn opgenomen te verzekeren.

III Inzet wettelijk provinciaal instrumentarium

Artikel 3 Instrumentarium

De provincie zal de verplichtende en afdwingbare vormen van planuitwerking en -uitvoering inzetten als dat nodig is om de voor maatregelen ingeboekte effecten tijdig te realiseren dat wil zeggen in de eerste PAS periode van zes jaar. De provincie heeft onder meer het navolgende instrumentarium tot haar beschikking:

- a. de Omgevingsvisie Drenthe en –verordening van de provincie waarin de Natura 2000-gebieden en de Uitwerkingsgebieden Ontwikkelopgave Natura 2000 (dit zijn gebieden buiten de Natura 2000-gebieden waar externe maatregelen genomen zullen worden) planologisch zijn vastgelegd;
- b. vaststellen provinciaal inpassingsplan/ gebruik pro actieve en reactieve aanwijzingsbevoegdheid op basis van de Wet ruimtelijke ordening;
- c. verwerving en schadeloosstelling volgens door de provincie vastgestelde verwervingsplannen voor gronden waar maatregelen genomen worden;
- d. wettelijke herverkaveling op basis van de Wet inrichting landelijk gebied;
- e. onteigening op basis van de Onteigeningswet.

IV Verplichtingen van partijen ten aanzien van maatregelen

Artikel 4 Tijdige uitvoering maatregelen

1. Voor zover partijen op eigen gronden interne maatregelen kunnen uitvoeren, zal de uitvoering van deze maatregelen zo spoedig mogelijk na vaststelling van de PAS aanvangen.
2. Teneinde ook een tijdige uitvoering van de overige interne maatregelen en de externe maatregelen overeenkomstig de gebiedsanalyses te bewerkstelligen zorgen partijen ervoor dat zo spoedig mogelijk en uiterlijk 2 jaar na de vaststelling van de PAS, in nauw overleg met

grondeigenaren en andere betrokken partijen in de gebieden, gebiedsprojecten en - programma's voor de realisering van de maatregelen vastgesteld en zo mogelijk in uitvoering genomen zijn, of kunnen worden.

3. Partijen zorgen ervoor dat uiterlijk 6 jaar na de start van de PAS de in dit artikel bedoelde maatregelen zijn uitgevoerd en afgerond.

Artikel 5 Provincie

1. De provincie voert regie op samenwerking van partijen bij de uitwerking, uitvoering, voortgangsbewaking en monitoring alsmede op tijdige afronding van maatregelen in de eerste PAS-periode van 6 jaar, onder andere door planvorming en programmering en door andere partijen te faciliteren bij uitwerking en uitvoering van maatregelen met inzet van financiële middelen, instrumentarium en expertise.
2. Indien er binnen 2 jaar na inwerkingtreding van de PAS voor de projecten en / of programma's geen zicht op afronding van de maatregelen binnen de PAS-periode van zes jaar bestaat, wordt door de provincie een dwingende vorm van planuitwerking en -uitvoering als bedoeld in artikel 3 ingezet.
3. De provincie vergoedt 100% c.q. volledig de met de maatregelen samenhangende kosten aan DL, NM, SBB en particulieren.
4. De provincie vergoedt 100% c.q. volledig de met de maatregelen samenhangende kosten aan de waterschappen behalve daar waar de maatregelen en de KRW-maatregelen (zoals opgenomen in de 'factsheets' van de waterbeheerplannen dan wel, als het om de afspraken tussen provincie en waterschap Hunze en Aa's gaat, de afstemmingsnota 'Schoon en gezond water Noord-Nederland') van de waterschappen samenvallen en dezelfde maatregelen betreffen. Dan is er sprake van een gezamenlijke financiering. Het vertrekpunt is dan dat waterschappen maximaal 50% aan de kosten bijdragen naar gelang het belang dat zij hebben bij de uitvoering van de KRW werkzaamheden.
5. De provincie en de waterschappen proberen ook de overige opgaven zoveel mogelijk te stapelen, zodat synergievoordelen kunnen ontstaan. Dit betekent dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is om de programmeringen van deze verschillende opgaven periodiek – minimaal jaarlijks – op elkaar af te stemmen zodat deze tijdig worden gerealiseerd. Daarnaast hebben provincie en de waterschappen een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te zoeken naar cofinanciering voor de verschillende opgaven.
6. De provincie neemt de voor de eerste 6 jaar benodigde middelen voor uitvoering van de maatregelen op in de provinciale begroting ('Uitvoeringsreserve EHS').
7. De provincie zorgt dat de interne en externe maatregelen Natura 2000/PAS obstakelvrij, d.w.z. dat de gronden beschikbaar zijn voor inrichting als natuur, kunnen worden uitgevoerd. De provincie maakt daartoe afspraken met de grondeigenaren over de uitvoering van externe maatregelen op hun gronden, zoals opgenomen in de plannen voor de gebiedsprojecten en - programma's als bedoeld in artikel 4 lid 2 van deze overeenkomst.
8. De uitvoering van maatregelen kan om verwerven van gronden, uitplaatsing van landbouwbedrijven en kavelruil vragen. De provincie zet hiervoor haar wettelijke instrumentarium als bedoeld in artikel 3 in, dan wel andere instrumenten zoals subsidieregelingen.
9. Indien uit nader onderzoek en nadere planuitwerking gericht op de uitvoering van de maatregelen blijkt dat er effectievere en efficiëntere alternatieven zijn voor de in gebiedsanalyses opgenomen maatregelen, er draagvlak voor deze alternatieven is en deze alternatieven niet leiden tot minder ontwikkelingsruimte met betrekking tot enig Natura 2000-gebied, zal de provincie toestaan dat de in de gebiedsanalyse opgenomen maatregelen worden vervangen door die alternatieven.
10. De provincie spreekt de bereidheid uit om bij monitoring van effecten van uitvoering van externe maatregelen waar relevant de effecten op de nabije leefomgeving te betrekken.

Artikel 6 DL, NM en SBB

DL, NM en SBB dragen bij aan de uitwerking en uitvoering van maatregelen. Dit houdt in dat zij adviseren over de uitvoering van maatregelen, de maatregelen ten behoeve van Natura 2000/PAS conform artikel 4 van deze overeenkomst (laten) uitvoeren en dat zij voortgangs- en monitoringsinformatie leveren. De kosten voor het (laten) uitvoeren van voortgangs- en monitoringsinformatie worden door de provincie 100% c.q. volledig aan DL, NM en SBB vergoed.

Artikel 7 Particulieren

1. De provincie maakt uiterlijk binnen 2 jaar na de vaststelling van de PAS dwingende afspraken met de overige eigenaren van gronden in Natura 2000 gebieden over de uitvoering van de maatregelen.
2. Voor zover de afspraken als bedoeld in lid 1 niet kunnen worden gemaakt, bekijkt de provincie in overleg met partijen gezamenlijk naar alternatieve mogelijkheden zodat de beoogde effecten van de maatregelen wel worden bereikt. Daarnaast kan gekeken worden naar maatregelen die gepland staan in voor de tweede programmaperiode van de PAS als mogelijk alternatief. Artikel 5, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8 DPG

1. DPG draagt bij aan de uitwerking en uitvoering van maatregelen met inzet van expertise.
2. DPG licht haar leden actief voor over de mogelijkheid om in de betreffende gebieden een actieve bijdrage te leveren aan de uitwerking en uitvoering van de maatregelen.

Artikel 9 Waterschappen

1. De waterschappen dragen bij aan de uitwerking en uitvoering van maatregelen zoals opgenomen in de gebiedsanalyses voor de Drentse Natura 2000-gebieden. Dit houdt in dat zij adviseren over de uitvoering van hydrologische maatregelen, conform artikel 4 van deze overeenkomst de hydrologische maatregelen ten behoeve van Natura 2000/PAS (laten) uitvoeren en dat zij projectvoortgangs- en -monitoringsinformatie leveren.
2. Indien de waterschappen in het kader van de gebiedsprojecten en -programma's gronden verwerven of in eigendom hebben waarop volgens de gebiedsanalyses maatregelen uitgevoerd dienen te worden, hebben zij de verplichting deze te (laten) uitvoeren.
3. Niet overal waar de waterpeilen in het kader van Natura 2000/PAS gaan veranderen, is de GGOR-procedure dan wel procedure voor peilbesluiten al doorlopen. Dit betekent dat het voor die gebieden noodzakelijk is om alsnog een GGOR-procedure dan wel procedure voor peilbesluiten te doorlopen. De inhoudelijke aspecten zullen zoveel mogelijk worden meegenomen in het gebiedsproces. Zodra de functieverandering planologisch of anderszins is geregeld en de hydrologische maatregelen obstakelvrij zijn zal het waterschap een formele GGOR-procedure dan wel procedure voor peilbesluiten voor het desbetreffende gebied doorlopen. Daar waar peilaanpassingen aan de orde zijn zal de provincie samen met het desbetreffende waterschap bezien of en hoe het instrument van peilbesluiten zal worden ingezet.
4. In het kader van de Natura 2000/PAS opgave vindt in veel gebieden een verandering van het waterpeil plaats. Dit kan leiden tot het optreden van (nat)schade. De provincie stelt zich verantwoordelijk voor de kosten van nadeelcompensatie/schaderegelingen die samenhangen met (nat)schade als gevolg van de hydrologische maatregelen Natura 2000/PAS, een en ander overeenkomstig de gangbare systematiek voor het bepalen van de hoogte van nadeelcompensatie/schaderegeling.
5. Provincie en waterschappen vinden monitoring van de genomen maatregelen Natura 2000/PAS belangrijk. De provincie en de waterschappen zullen hiervoor hun bestaande meetnetten en peilbuizen inzetten. Indien er in verband met deze Natura 2000/PAS maatregelen, in gezamenlijk overleg tussen provincie en waterschap te bepalen, aanvullingen op het bestaande netwerk noodzakelijk zijn wordt dit gefinancierd vanuit het Natura 2000/PAS-budget.

V Overige verplichtingen

Artikel 10 Toestemmingen

Voor zover een partij voor de uitoefening van een verplichting uit hoofde van deze overeenkomst een van overheidswege vereiste toestemming nodig heeft (vergunning, ontheffing, vrijstelling, melding etc.), dan is deze partij verplicht hiervoor tijdig deze toestemming te verkrijgen. Indien deze toestemming door niet aan de desbetreffende partij toe te rekenen omstandigheden niet tijdig kan worden verkregen, dan ligt het risico van het (nog) niet kunnen voldoen aan de verplichting niet bij de desbetreffende partij.

Artikel 11 Voortgangsbewaking

Partijen bewaken onder regie van de provincie gezamenlijk de voortgang van de uitwerking van de gebiedsprojecten – en programma's. Minimaal eens paar jaar bespreken zij hiertoe in bestuurlijk overleg de voortgang van de uitvoering van de interne en externe maatregelen als onderdeel van

gebiedsgerichte projecten en programma's. Indien nodig worden in dit overleg afspraken gemaakt over het bijsturen van de uitvoering van de maatregelen gericht op tijdige realisatie van de maatregelen voor de eerste PAS –periode binnen uiterlijk 6 jaar.

Artikel 12 Toetredingsregeling

1. Teneinde de uitvoering van maatregelen zo breed als noodzakelijk te kunnen borgen, kan een derde gedurende de looptijd van de afspraken tussen partijen als partij toe treden. Zo'n toetredende partij dient de verplichtingen die voor haar uit de afspraken voortvloeien schriftelijk te aanvaarden.
2. Partijen stimuleren andere relevante partijen om toe te treden als partner.
3. Een toetredende partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan alle deelnemende partijen. De deelnemende partijen besluiten gezamenlijk of met toetreding wordt ingestemd. Zodra de partijen hebben besloten in te stemmen met de toetreding van een partij, ontvangt de toetredende partij de status van partij van de overeenkomst en gelden voor die partij de voor haar uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen. Zo nodig worden voor de toetredende partij specifieke rechten en verplichtingen geformuleerd en overeengekomen.
4. Het verzoek tot toetreding, de verklaring houdende instemming en, indien van toepassing, de specifiek overeengekomen rechten en verplichtingen voor de toetredende partij, worden als bijlagen aan deze afspraken toegevoegd.

Artikel 13 Gewijzigde of onvoorziene omstandigheden

1. Partijen zullen deze overeenkomst te goeder trouw en naar redelijkheid en billijkheid uitvoeren.
2. Indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de afspraken tussen partners, treden partijen met elkaar in overleg.
3. Van omstandigheden als bedoeld in lid 2 van dit artikel kan onder meer sprake zijn wanneer:
  - a. Het rijk de aan de provincie toegezegde gelden voor uitvoering van de maatregelen intrekt of vermindert;
  - b. De beschikbaar gestelde gelden onvoldoende blijken om de maatregelen uit te voeren, bijvoorbeeld door tegenvallende uitvoeringskosten of gewijzigde normkosten;
4. Het in het tweede lid bedoelde overleg vindt plaats uiterlijk 6 weken nadat een partij de wens hiertoe aan de andere partijen schriftelijk kenbaar heeft gemaakt.

Artikel 14 Wijziging

1. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken de afspraken tussen partners te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.
2. Een verzoek tot wijziging wordt besproken uiterlijk 6 weken nadat een partij de wens hiertoe aan de andere partijen schriftelijk kenbaar heeft gemaakt.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan deze afspraken gehecht.

Artikel 15 Opzegging

1. Elke partij kan, met inachtneming van op basis van deze overeenkomst reeds aangegane verplichtingen in de vorm van bijvoorbeeld (subsidie)beschikkingen maar dan niet dan nadat een dergelijk voornemen is voorgelegd aan een bestuurlijk overleg van partijen, de gemaakte afspraken met een opzegtermijn van een maand schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat de afspraken billijkheidshalve op korte termijn behoren te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden motiveren.
2. Wanneer een partij de gemaakte afspraken opzegt, beraden de overige partijen zich over de gevolgen daarvan.
3. Ingeval van beëindiging van de gemaakte afspraken is geen van de partijen jegens een andere partij schadeplichtig. De voor de opzegging aangegane verplichtingen uit hoofde van deze overeenkomst worden vergoed door de provincie.

Artikel 16 Inwerkingtreding en looptijd

1. De gemaakte afspraken treden in werking met ingang van de dag na ondertekening van het PAS door de daartoe bevoegde gezagen en eindigen met ingang van de datum waarop eerste programmaperiode eindigt.

2. Na afloop van de in het eerste lid genoemde duur worden de afspraken voor de duur van de daarop volgende PAS-periodes voortgezet, tenzij partijen uitdrukkelijk anders besluiten. Partijen treden uiterlijk een jaar voor de datum, genoemd in het eerste lid, in overleg over beëindiging van de afspraken.

Aldus overeengekomen en ondertekend op .....

Het Drentse Landschap
vertegenwoordigd door E.W.G. van der Bilt

.....
Natuurmonumenten
vertegenwoordigd door W. Alblas

.....
Staatsbosbeheer
vertegenwoordigd door L.A. Hummelen

.....
Provincie Drenthe
vertegenwoordigd door H.H. van de Boer

.....
Waterschap Hunze en Aa's
vertegenwoordigd door W. van der Ploeg

.....
Waterschap Reest en Wieden
vertegenwoordigd door M.M. Kool

.....
Waterschap Vechtstromen
vertegenwoordigd door B.H.M. Aarnink

.....
alsmede

Drents Particulier Grondbezit
vertegenwoordigd door B.J. Rossingh

.....